Dlouhá cesta k malé knize. Projektové vyučování pro studenty Střední průmyslové školy grafické v Praze (CZ.2.17/3.1.00/34166)

Uspořádání antologie
Sylabus k přednášce Redakční zpracování textu

Dr. Michael Špirit, Institut pro studium literatury, o. p. s. (partner projektu)

Čtvrtá přednáška k semináři, v němž se studenti seznamují s fázemi přípravy knižní a elektronické publikace, které běžně provádějí autoři, odborní editoři a redaktoři, korektoři a nakladatelé.

Tématem jsou specifika literárního, dramatického a esejistického díla Václava Havla (1936–2011) a jeho kritického přijetí. Na základě těchto poznatků je představen princip uspořádání antologie textů Čtení o Václavu Havlovi. Studentům přednáška představí s praktickými příklady:

1) rozsah různorodého díla V. Havla a jeho přehledné členění,

2) proměny v kritickém přijímání Havlova beletristického a esejistického díla,

3) co je monografie, studie, recenze, polemiky, referátu, glosy,

4) co znamená opakovaný přetisk publikace,

5) šíření literatury v samizdatu a exilu,

6) psaní o V. Havlovi-dramatikovi, který se stal prezidentem,

7) různé typy monografií o Václavu Havlovi,

8) srovnávací příklad americké antologie o Václavu Havlovi,

9) sborníky textů o Václavu Havlovi k narozeninám,

Evropský sociální fond
Praha a EU – Investujeme do vaší budoucnosti

Kontrolní otázky:

(1) Co je monografie?

(2) Co je samizdat?

(3) Jak je uspořádána americká antologie o V. Havlovi?

(4) Jakou roli plní sborník textů k narozeninám?

(5) Jmenujte nějaký typ monografického zpracování Havlova života a díla.

Literatura:

FAUSTOVÁNÍ S HAVLEM: SBORNÍK VĚNOVANÝ VÁCLAVU HAVLOVI K PADESÁTINÁM Ed. R. Palouš. Nové cesty myšlení, 1986xx → FAUSTOVÁNÍ S HAVLEM: ÚVAHY O ARCHETYPU FAUSTA NAD EVROPSKÝMI KULTURNÍMI DĚJINAMI A NAD HAVLOVOU HROU POKOUŠENÍ. Praha: KVH, 2010.

KRISEOVÁ, EDA: Václav Havel: Životopis. Brno: Atlantis, 1991.

SIMMONS, MICHAEL: The Reluctant President: A Political Life of Vaclav Havel. London: Methuen, 1991 → Nesmělý prezident. Přel. R. Šťastný. Praha: Volvox Globator, 1993.

RAKUŠANOVÁ, LÍDA: Václav a Dagmar Havlovi: 2 osudy v jednom svazku. Praha: Gallery – Gema Art, 1997.

MILÝ VÁCLAVE... ...TVŮJ: PŘEMÝŠLENÍ O VÁCLAVU HAVLOVI. Ed. A. Freimanová. Praha: Divadelní ústav – NLN, 1997.

TUCKER, AVIEZER: Fenomenologie a politika: Od J. Patočky k V. Havlovi. Přel. K. Cabalková, Olomouc: Votobia, 1997 → rozš. The Philosophy and Politics of Czech Dissidence from Patočka to Havel. Pittsburgh, PA: University of Pittsburgh Press, 2000.

CRITICAL ESSAYS ON VÁCLAV HAVEL. Edd. M. Goetz-Stankiewicz, P. Carey. New York: G. K. Hall & Co., 1999.

KEANE, JOHN: Václav Havel: A Political Tragedy in Six Acts. London: Bloomsbury, 1999 → Václav Havel: Politická tragédie v šesti dějstvích. Přel. J. Vaněk. Praha: Volvox Globator, 1999.

MANDLER, EMANUEL: Oba moji prezidenti. Praha: Libri, 2004.

KAISER, DANIEL: Disident: Václav Havel 1936–1989. Praha – Litomyšl: Paseka, 2009.

OPERAČNÍ PROGRAM PRAHA ADAPTABILITA

EVROPSKÁ UNIE

EVROPSKÝ SOCIÁLNÍ FOND

Dlouhá cesta k malé knize. Projektové vyučování pro studenty SPŠG v Praze (CZ.2.17/3.1.00/34166)

PRAHA & EU

INVESTUJEME DO VAŠÍ BUDOUCNOSTI

Uspořádání antologie

Prezentace k přednášce, Dr. Michael Špirit

Institut pro studium literatury, o. p. s.

antologie Čtení o...

dílo Václava Havla

- Zahradní slavnost (1963, rež. Otomar Krejča)
- Vyrozumění (1965, rež. Jan Grossman)
- Ztížená možnost soustředění (1968, rež. Václav Hudeček)
- Audience (1975), Vernisáž (1975)
- Horský hotel (1976, rež. Andrej Krob, 1991)
- Largo desolato (1984, rež. Jan Grossman, 1990)
- Pokoušení (1985, rež. Jan Grossman, 1992)
- Asanace (1987, rež. Karel Kříž, 1990)
- Odcházení (2007, rež. David Radok)
- + rané básně + eseje + Dopisy Olze + projevy

Spisy Václava Havla (Praha: Torst, 1999), 7 svazků (1: Básně, 2: Hry, 3: Eseje 1953–1969, 4: Eseje 1970–1989, 5: Dopisy Olze, 6: Projevy 1990–1992, 7: Projevy 1992–1999) + sv. 8 (2007, Projevy a jiné texty z let 1999–2006, Prosím stručně, Odcházení). Různí editoři, typografie Vladimír Nárožník.

typogramy Antikódy (50. a 60. léta)

1936
1937
1938
1939
1940
1941
1942
1943
1944
1945
1946
1947
1948
1949
1950
1951
1952
1953
1954
1955
1956
1957
1958
1959
1960
1961
1962
1963
1964

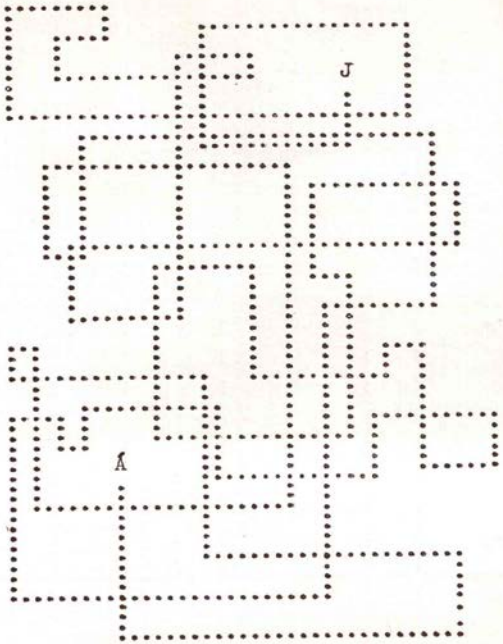

typogramy Antikódy (50. a 60. léta)

1936
1937
1938
1939
1940
1941
1942
1943
1944
1945
1946
1947
1948
1949
1950
1951
1952
1953
1954
1955
1956
1957
1958
1959
1960
1961
1962
1963
1964

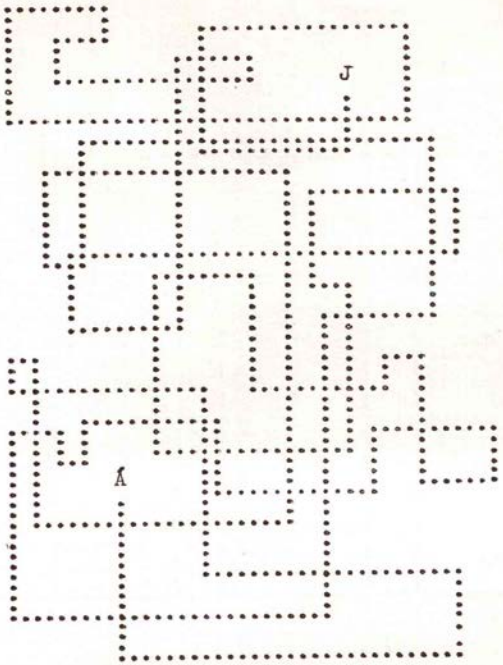

Soupis literatury

- Monografie
- Studie [tj. rozsáhlejší rozbory na vymezené téma]
- Články [přehledové stati a publicistika]
- Ohlasy jednotlivých děl
- Nekrology

přetisk publikace

Lopatka, Jan: Poznámka editora, in V. Havel: Dopisy Olze (Praha: Edice Expedice, 1983xx, s. 443–451) → další vyd. (Toronto: Sixty-Eight Publishers, 1985, s. 465–474; Brno: Atlantis, 1990, s. 389–395; Brno: Atlantis, 1992, s. 389–395, Spisy VH 5, s. 652–662) → Šifra jako možné východisko interpretace, in Kritický sborník 4, 1984xx, č. 4, s. 20–29 → J. L., Předpoklady tvorby (Praha: Československý spisovatel, 1991, s. 182–191) → J. L., Předpoklady tvorby: Kritické vydání (Praha: Triáda – Plus, 2010, s. 214–224)

Rezek, Petr: Pohled na Václava Havla zdola, in Sborník E. Bondymu k šedesátinám (edd. M. Machovec a kol. Praha: Pražská imaginace, 1990xx, s. 180–192) → Most atd., 1990, č. 2, s. 119–129 → P. R., Filozofie a politika kýče (Praha: Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, 1991, s. 93–103) → 2. vyd. (Praha: Jan Placák – Ztichlá klika 2007, s. 125–138)

samizdatový Kritický sborník, 1989, č. 3

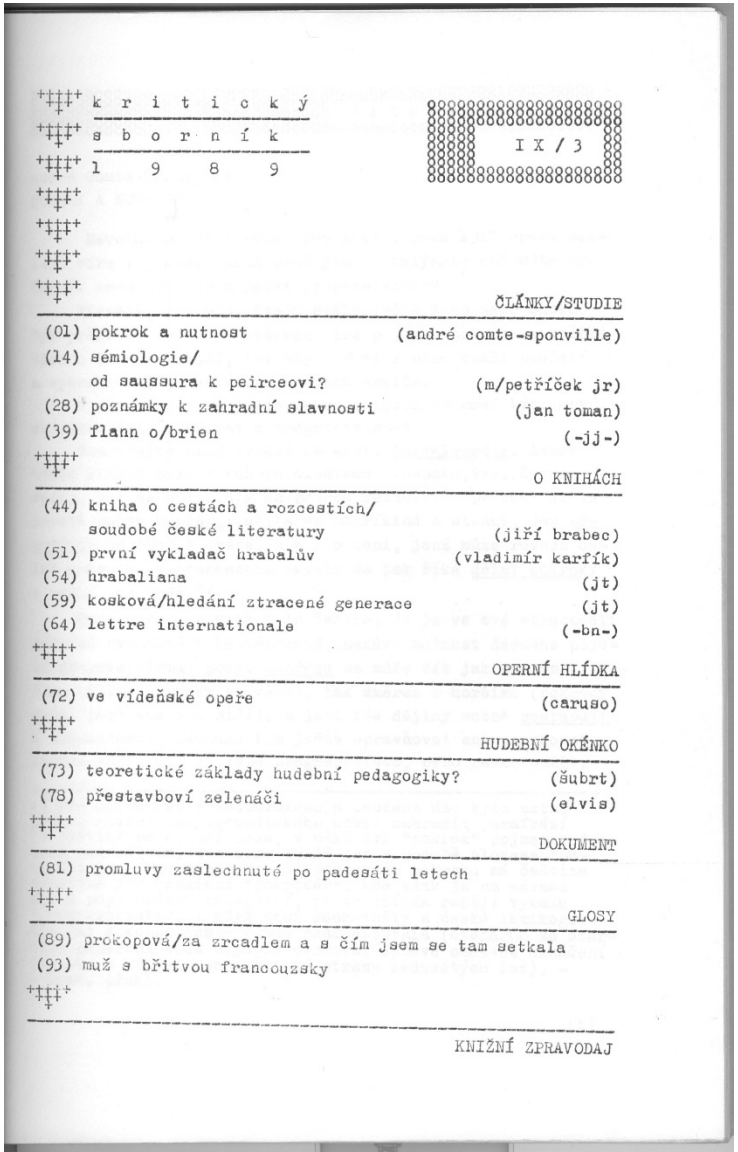

k r i t i c k ý
s b o r n í k
1 9 8 9

IX / 3

ČLÁNKY/STUDIE

(01) pokrok a nutnost (andré comte-sponville)
(14) sémiologie/ od saussura k peirceovi? (m/petříček jr)
(28) poznámky k zahradní slavnosti (jan toman)
(39) flann o/brien (-jj-)

O KNIHÁCH

(44) kniha o cestách a rozcestích/ soudobé české literatury (jiří brabec)
(51) první vykladač hrabalův (vladimír karfík)
(54) hrabaliana (jt)
(59) kosková/hledání ztracené generace (jt)
(64) lettre internationale (-bn-)

OPERNÍ HLÍDKA

(72) ve vídeňské opeře (caruso)

HUDEBNÍ OKÉNKO

(73) teoretické základy hudební pedagogiky? (šubrt)
(78) přestavboví zelenáči (elvis)

DOKUMENT

(81) promluvy zaslechnuté po padesáti letech

GLOSY

(89) prokopová/za zrcadlem a s čím jsem se tam setkala
(93) muž s břitvou francouzsky

KNIŽNÍ ZPRAVODAJ

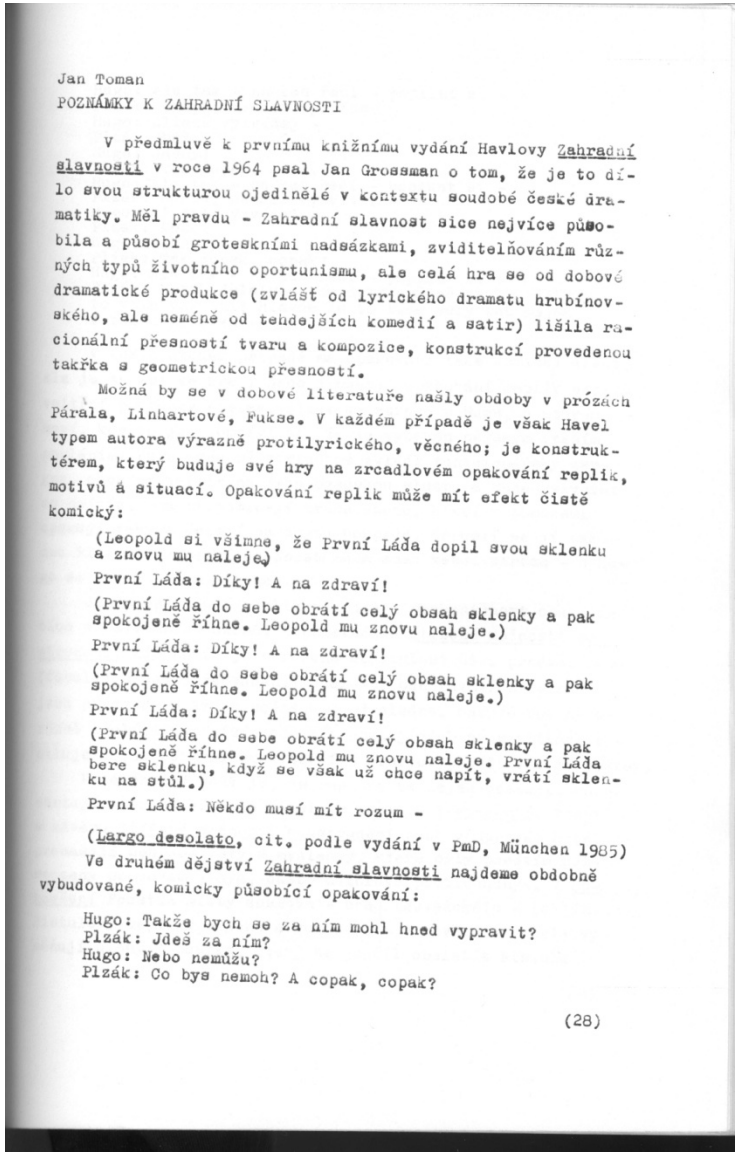

Jan Toman

POZNÁMKY K ZAHRADNÍ SLAVNOSTI

V předmluvě k prvnímu knižnímu vydání Havlovy Zahradní slavnosti v roce 1964 psal Jan Grossman o tom, že je to dílo svou strukturou ojedinělé v kontextu soudobé české dramatiky. Měl pravdu - Zahradní slavnost sice nejvíce působila a působí groteskními nadsázkami, zviditelňováním různých typů životního oportunismu, ale celá hra se od dobové dramatické produkce (zvlášť od lyrického dramatu hrubínovského, ale neméně od tehdejších komedií a satir) lišila racionální přesností tvaru a kompozice, konstrukcí provedenou takřka s geometrickou přesností.

Možná by se v dobové literatuře našly obdoby v prózách Párala, Linhartové, Fukse. V každém případě je však Havel typem autora výrazně protilyrického, věcného; je konstruktérem, který buduje své hry na zrcadlovém opakování replik, motivů á situací. Opakování replik může mít efekt čistě komický:

(Leopold si všimne, že První Láda dopil svou sklenku a znovu mu naleje.)

První Láda: Díky! A na zdraví!

(První Láda do sebe obrátí celý obsah sklenky a pak spokojeně říhne. Leopold mu znovu naleje.)

První Láda: Díky! A na zdraví!

(První Láda do sebe obrátí celý obsah sklenky a pak spokojeně říhne. Leopold mu znovu naleje.)

První Láda: Díky! A na zdraví!

(První Láda do sebe obrátí celý obsah sklenky a pak spokojeně říhne. Leopold mu znovu naleje. První Láda bere sklenku, když se však už chce napít, vrátí sklenku na stůl.)

První Láda: Někdo musí mít rozum -

(Largo desolato, cit. podle vydání v PmD, München 1985)

Ve druhém dějství Zahradní slavnosti najdeme obdobně vybudované, komicky působící opakování:

Hugo: Takže bych se za ním mohl hned vypravit?
Plzák: Jdeš za ním?
Hugo: Nebo nemůžu?
Plzák: Co bys nemoh? A copak, copak?

samizdatový Kritický sborník, 1989, č. 3

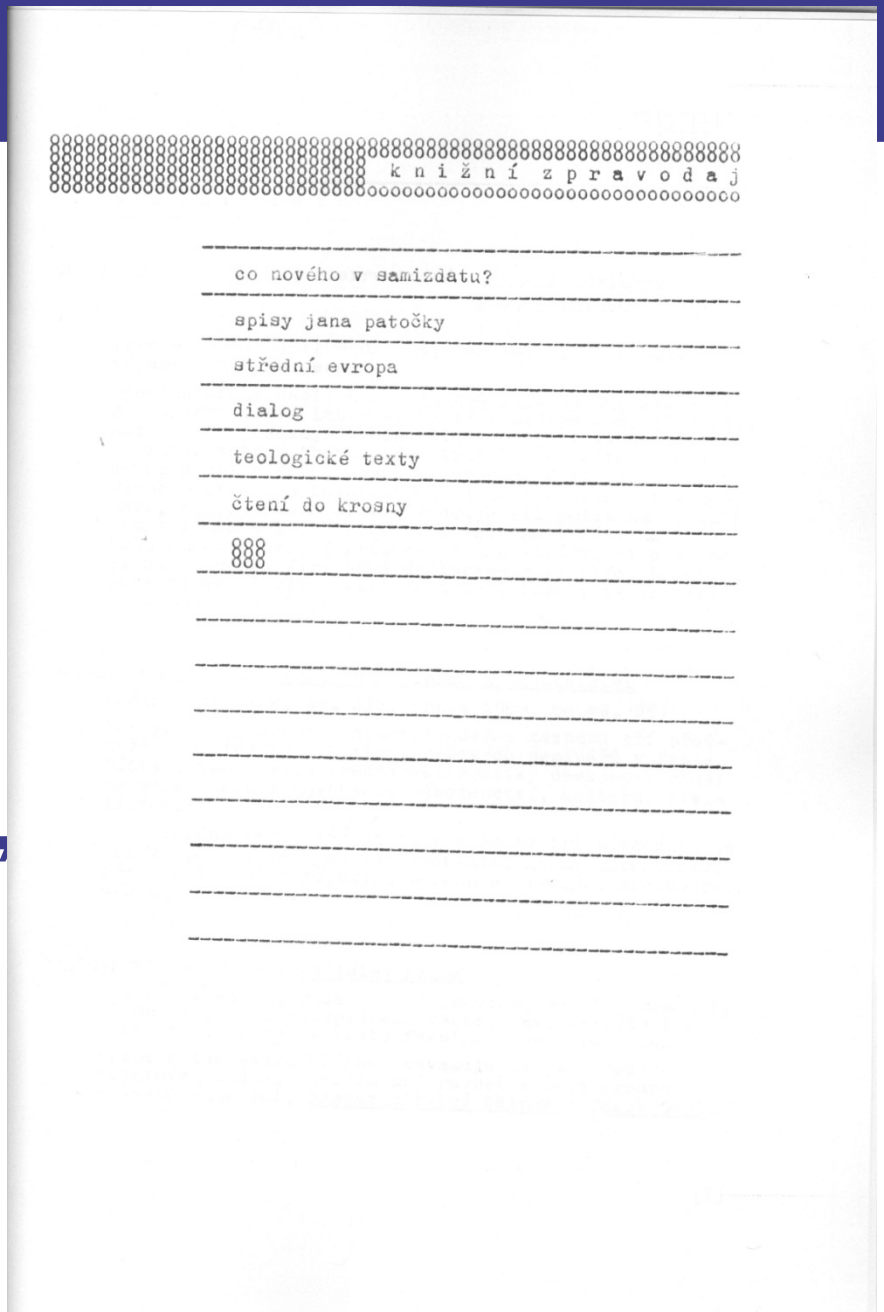

knižní zpravodaj

co nového v samizdatu?

spisy jana patočky

střední evropa

dialog

teologické texty

čtení do krosny

První zpráva o mém domácím vězení (římské Listy 1979, č. 2):

Dne 28. 12. 1978 byla jevová stránka mého zdejšího hlídání obohacena o nový fenomén: přímo proti našemu domu byl vztyčen zvláštní strážní domek na muřích nohách, vzdáleně se podobající sovětskému Lunochodu. Policejní auto stojí na svém obvyklém místě, ale policisté se zdržují v tomto monstrózním tělese, odkud obzírají oba hlavní příchody k mému domu.

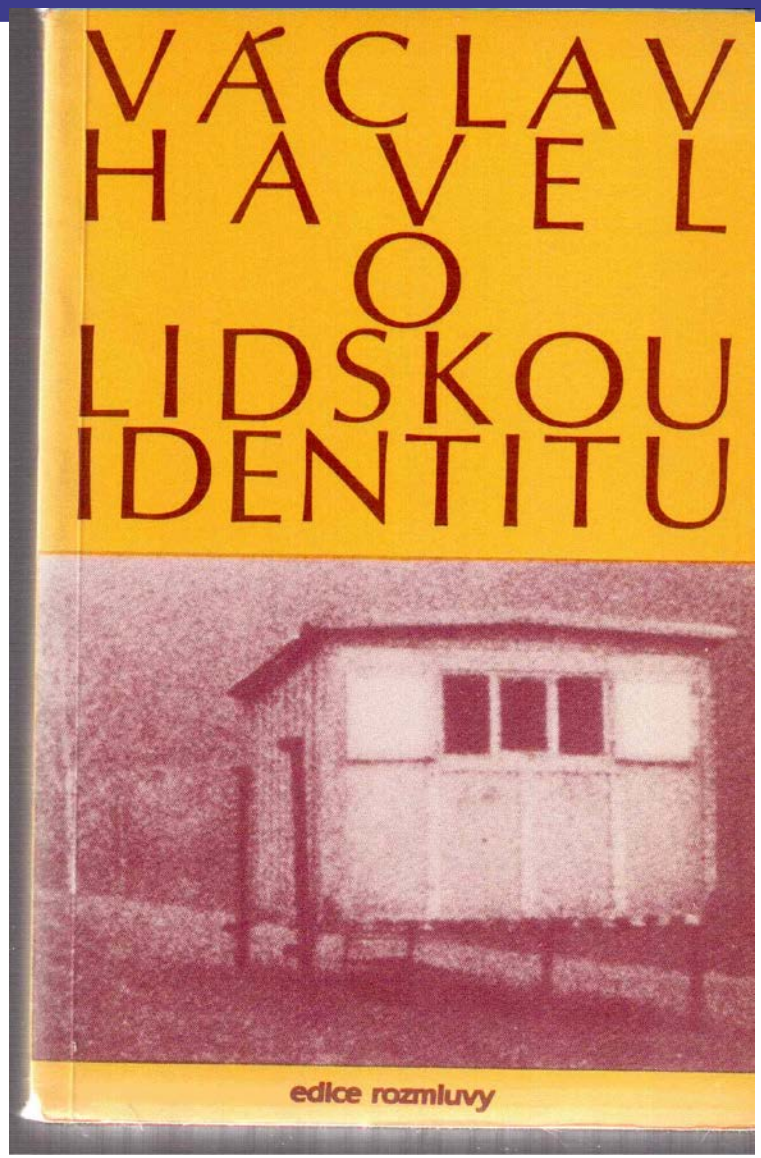

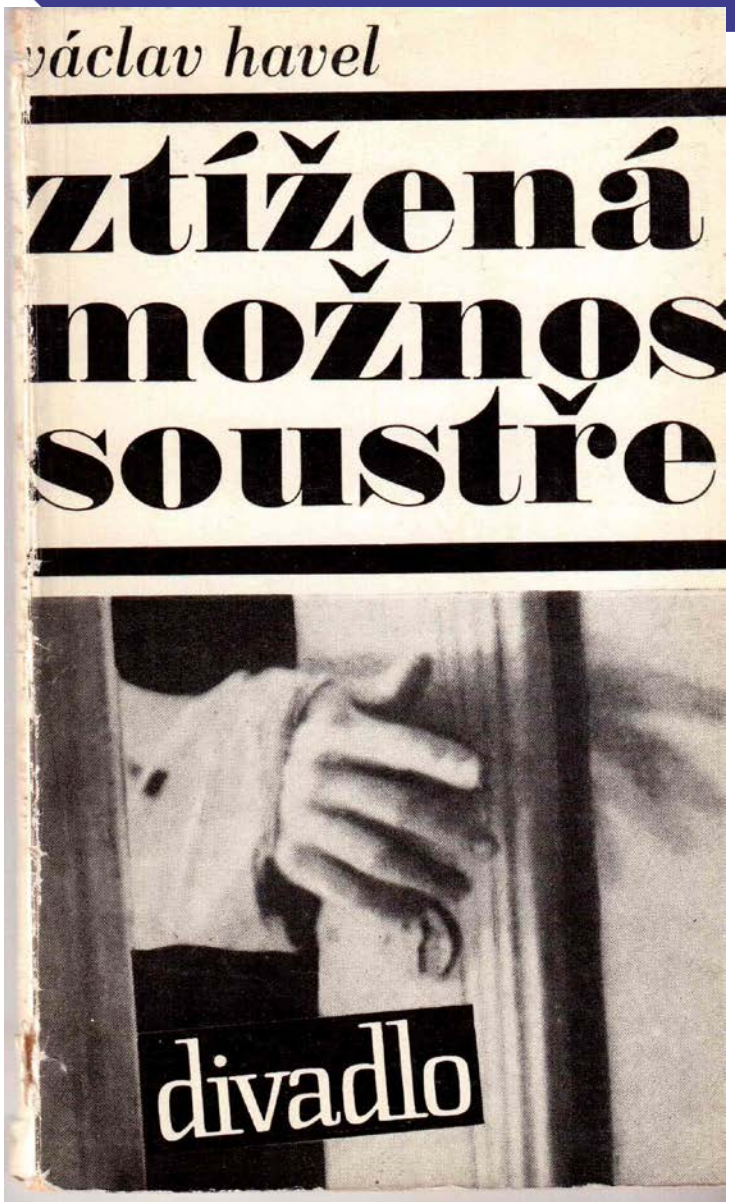
václav havel
ztížená
možnos
soustře
divadlo

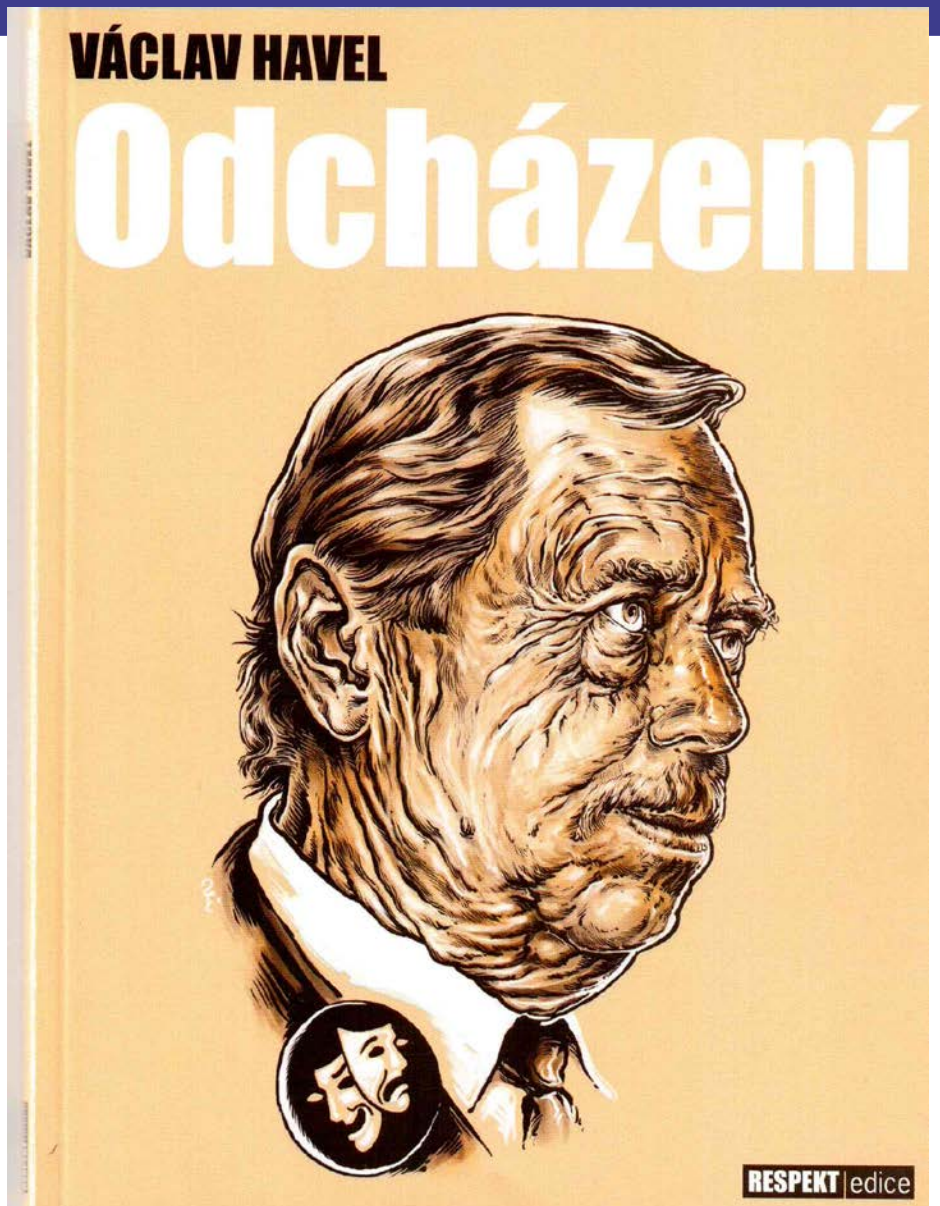
VÁCLAV HAVEL
Odcházení
RESPEKT edice

Eda Kriseová: Václav Havel (Brno: Atlantis, 1991), grafická úprava Joska Skalník

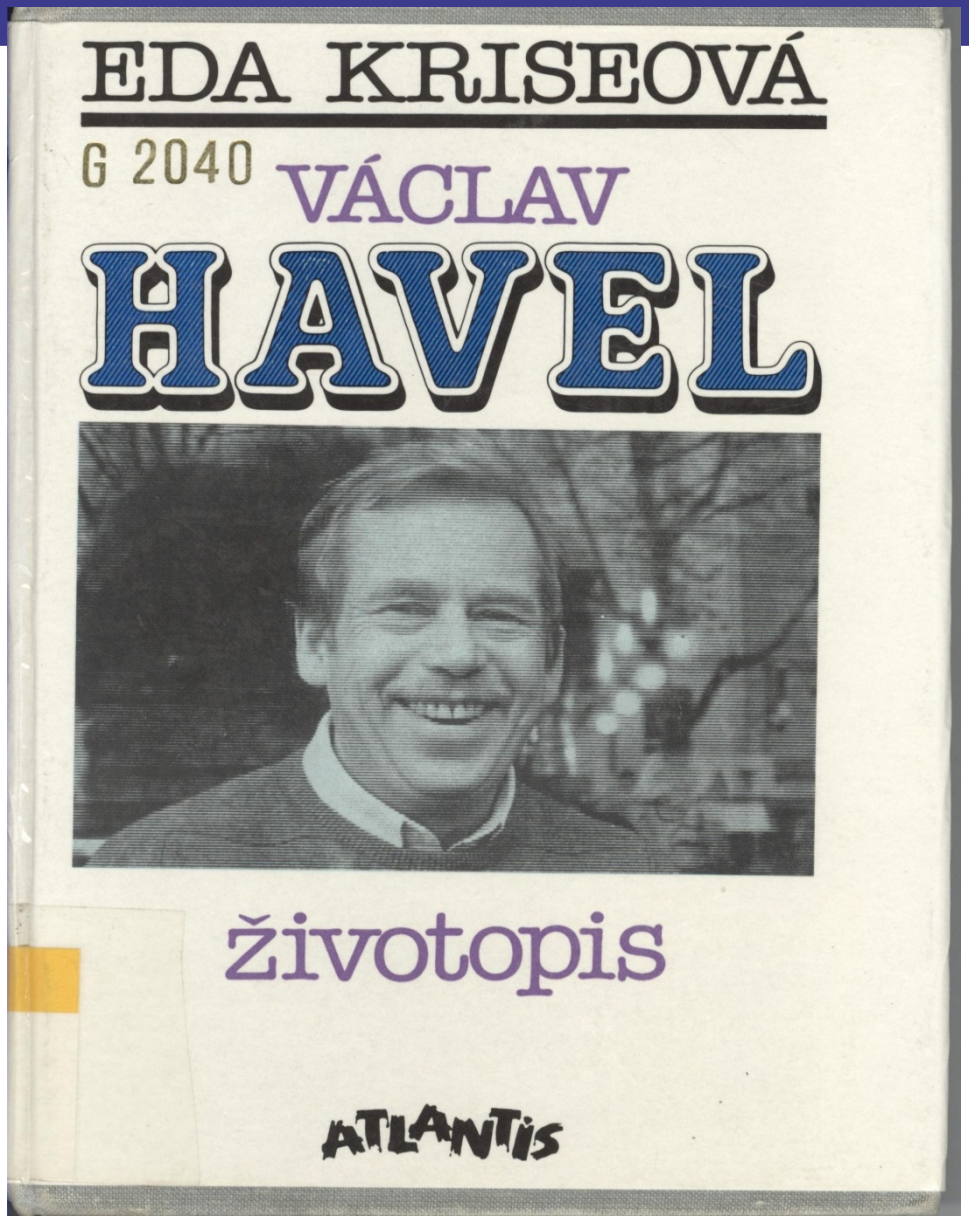

Eda Kriseová: Václav Havel (1991), grafická úprava Joska Skalník

„Kolem čtvrté hodiny najednou přišli a řekli velice komisně: ‚Následujte eskortu!' Tak jsem je následoval. Přivedli mě do obrovského sálu, kde bylo tisíce žárovek a reflektorů, a tam byl do téčka stůl a stálo tam v kruhu asi dvanáct nebo patnáct estébáků, postoj ‚urukvajec'. Na žebříku v pravém rohu byl Visconti s kamerou. Já tam stál a vyjeveně koukal, co to bude, a najednou jeden zavelel: ‚Postavte se ke svému zavazadlu.' A já koukám a na konci toho stolu do T byla moje taška, zhroucenej pytel. Já šel teda k ní, světla a všechny reflektory svítily na mě, Visconti točil. ‚Vyndejte obsah,' zněl další povel. Já začal vytahovat věci z tašky a oni veleli: ‚Jmenujte obsah.' Tak já jmenoval: ‚Charta sedmdesát sedm třicet výtisků, provázek, nožík kapesní,' a najednou jsem objevil celofánovej papírek a v něm aspirin. Rozbalil jsem to, hodil do úst pilulku a zařval na kameru: ‚Umírám za vlast!' Oni se začali chechtat a bylo to v prdeli. Věděli, že je to aspirin, měli přece tašku dobře prohlídnutou a tohle byl jejich scénář. Vašek měl podobnou scénu s Viscontim, scénář byl stejný, akorát uprostřed stál plukovník Dvořák, to tam bylo nejvyšší péro."

„Dělal si z nich Vašek taky legraci?" zeptala jsem se Pavla.

„On má jiný druh humoru. Má určitý zdržovačky, aby se mu to rovnalo v hlavě, jak potřebuje. Když o tom vypráví, tak zjistíš, že estébáka sleduje jako divadelní postavu, pamatuje si naprosto všechno, pohyb, ukazovák, je v tom doma a pozoruje ty lidi mnohem schopněji než oni jeho. Má na lidi postřeh a pozná, co si myslej."

Na mně také pozná, co si myslím. Je nějaké jednání, zaklepu, vejdu do místnosti, on se na mne podívá a zeptá se: „Co se stalo?" Já řeknu, že nic, protože nechci rušit. Sednu si do kouta a čekám, až bude volná chvilka, abych s ním promluvila pár slov. A za chvilku, jakoby tažen nějakým napětím k mému koutu, se na mne zadívá a zeptá se znovu: „Co se stalo?" Opakuje to tak dlouho, až přijde do toho kouta, kde mu sdělím, že se něco opravdu stalo.

„Měl taky metodu, že diskutoval a zavlekl je do diskuse," řekne Pavel.

„Když čteš Solženicyna a o tom, jak tady zacházeli s lidma v padesátých letech, nepřipadá ti tohle všechno jako ze Švejka?"

„Člověk musí jít na situaci, jaká je. Když to někdo bral stejně jako v padesátejch letech, tak se rozklepal hrůzou a oni ho dostali pomocí těhle vlastně mírnejch metod na kolena. Musíš se hned orientovat, vidět, o co jde. A občas musíš udělat skandál, abys vyzkoušela, kam až můžeš."

„Já jsem vždycky obdivovala, že Vašek, Vaculík, ty, Magor a jiní vydrží být na hraně. Stát tam jako maják, který signalizuje, kam až se teď může. A pořád znovu zkoušet, ohledávat další pevninu anebo ji zvětšovat. Nést pořád to riziko, že jako první, při větším otřesu, přepadnete do propasti."

„Vidíš, slušný lidi se posrali. A říkali o Vaškovi, že je slušnej člověk. On je tvrdej a správnej a celej život se připravoval svědomitě na to, co se teď stalo."

„Připravoval se celou dobu na převrat?"

„Od bojů o Tvář to bylo všechno o tom."

„Já myslím, že to bylo o tom už předtím."

A tu se Pavel zasměje tak, jak to umí on a jiní boží lidé. Ti, co nekalkulují, ale žijí, a řekne:

„Já mu kdysi říkal: ‚Když ti daj rakouskou státní cenu, odjeď do Rakouska, odjeď aspoň na rok.' A on říkal:

‚Nepudu.'

‚A proč?'

‚Mně to tatínek zakázal.'"

Jak píše maminka v deníčku, za německé okupace se malý Václav obdivoval německým řádům, vyznamenáním, byl neustále samý výsostný znak sem, výsostný znak tam a na ulici běhal za německými vojáky. Tatínek a maminka byli vlastenci a rozhodli se, že s ním musí o tom promluvit. Nebylo jednoduché vychovávat dítě k vlastenectví, mohlo se podřeknout ve škole, v parku, v tramvaji. Nejdříve se ujal úkolu tatínek, rozhodl se, že udělá staršímu synovi základní politický přehled, vyjeví mu, jak se věci mají, a zaváže ho mlčením. Mluvil s ním jako muž s mužem, a sotva začal vysvětlovat, kdo jsou Němci, byl rázně přerušen. Vašek prohlásil, že nepotřebuje žádné vysvětlování, protože už všechno ví od kamaráda Mandíka. Maminka se ovšem starostí nezbavila a neměla v Mandíkovo vysvětlování důvěru. Když byla jednou s Václavem sama doma, musel jí dát slib, že to, o čem spolu budou mluvit, nikomu neřekne. Slib zpečetili rukoudáním a pusou. Potom maminka líčila hrůzu koncentráků, vyvražďování, bezpráví, které páchají Němci na celých národech, vypočítávala oběti z řad známých lidí a přátel. Václav to vše s velkým zájmem vyslechl a za čtvrt hodiny maminku tajemně volal a šeptal jí do ucha, ač byli v poschodí sami:

„Mami, jaký byl prapor rakousko-uherský?"

A Pavel k tomu dodává: „Starej pan inženýr, moc správnej člověk, mu řekl: ‚Vašíku, tady musíš bejt.' A on tu zůstal. Celá jeho rodinná výchova byla správná a tahle republika může olíznout všech deset, že ho tu má."

Co na to Rudé právo

Nemohu si pomoci, abych na tomto místě necitovala oficiální reakci, která vyšla v Rudém právu 12. ledna 1977:

„…Sem patří i nejnovější pamflet tzv. Charta 77, který skupinka lidí z řad zkrachované československé reakční buržoazie a také z řad zkrachovaných organizátorů kontrarevoluce 1968 na objednávku antikomunistických a sionistických center předala jistým západním agenturám.

Eda Kriseová: Václav Havel (Berlin: Rowohlt, 1991), grafická úprava Walter Hellman (obálka), Satz Sabon (Linotronic 500), Clausen & Bosse, Leck

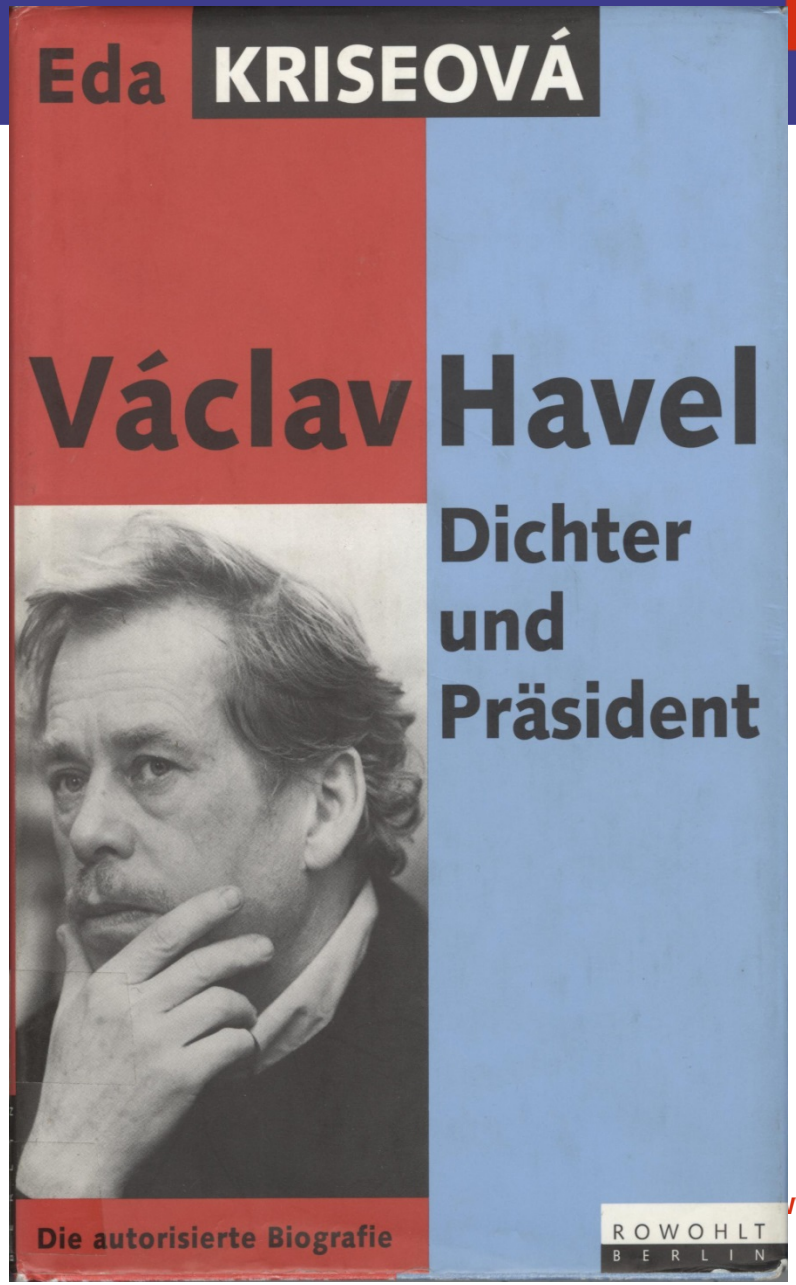

Eda Kriseová: Václav Havel (Berlin: Rowohlt, 1991)

probieren, bis wohin man sich vorwagen konnte. Weißt du, durchaus anständige Leute haben schon Schiß gehabt. Und von Vašek sagen alle, er sei ein anständiger Mensch. Er ist hart und ein ganzer Kerl, und er hat sich ein Leben lang gewissenhaft auf das vorbereitet, was jetzt geschieht.»

«Hat er sich die ganze Zeit auf einen Umsturz vorbereitet?»

«Seit dem Kampf um die Zeitschrift *Tvář* ging es nur darum.»

«Ich glaube, darum ging es schon früher.»

Pavel lacht, wie nur er und andere Menschen Gottes lachen können. Das sind jene, die nicht kalkulieren, sondern einfach leben. Er sagt: «Früher einmal sagte ich zu ihm: ‹Wenn sie dir den österreichischen Staatspreis geben, dann fahr nach Österreich, fahr wenigstens für ein Jahr hin.› Und er antwortete: ‹Ich fahre nicht.› – ‹Und warum nicht?› – ‹Papa hat es mir verboten.›»

Während der deutschen Okkupation, so vermerkte es die Mutter in ihrem Tagebuch, habe der kleine Václav all die deutschen Orden, Auszeichnungen und Hoheitszeichen sehr bewundert. Und auf der Straße lief er den deutschen Soldaten nach. Vater und Mutter waren Patrioten, und sie beschlossen, mit ihm über das alles zu reden. Es war nicht einfach, ein Kind patriotisch zu erziehen, es konnte sich in der Schule verplappern, im Park, in der Straßenbahn. Zuerst nahm sich Papa dieser Aufgabe an, er beschloß, dem älteren Sohn einen politischen Überblick zu vermitteln, ihm klarzumachen, wie die Dinge lägen und ihn dann zum Schweigen zu verpflichten. Er sprach mit ihm von Mann zu Mann, doch kaum begann er zu erklären, wer die Deutschen seien, wurde er energisch unterbrochen. Vašek erklärte, er brauche vom Vater keine Erklärungen, denn er wisse schon alles von seinem Freund Mandík. Mama wurde jedoch ihre Sorge nicht los und hatte auch kein rechtes Vertrauen in Mandíks Erklärungen. Als sie einmal mit Václav allein zu Hause war, mußte er ihr versprechen, daß er das, worüber sie jetzt sprechen würden, niemandem erzählte. Das Versprechen besiegelten sie mit einem Händedruck und einem Kuß. Dann schilderte Mama die Schrecken der Konzentrationslager, das Unrecht, das die Deutschen ganzen Völkern antaten, das Morden, sie nannte die Opfer aus den

Reihen bekannter Leute und eigener Freunde. Václav hörte ihr mit großem Interesse zu, und eine Viertelstunde später rief er die Mama geheimnisvoll zu sich und flüsterte ihr ins Ohr, obzwar sie im ganzen Stockwerk allein waren: «Mama, wie sah die österreichisch-ungarische Fahne aus?»

Und Pavel fügte hinzu: «Der alte Herr Ingenieur, der war schwer in Ordnung, hatte ihm gesagt: ‹Vašek, hier mußt du bleiben.› Und so blieb er hier. Die ganze Erziehung in dieser Familie war schwer in Ordnung, und die Republik kann sich nur beglückwünschen, daß sie ihn hat.»

Die Charta 77

Ich kann es mir nicht verkneifen, an dieser Stelle die offizielle Reaktion zu zitieren, die am 12. Januar 1977 in *Rudé právo* erschien:

«...Hierher gehört auch das neueste Pamphlet, die sogenannte Charta 77, die ein Grüppchen von Leuten aus den Reihen der gescheiterten reaktionären Bourgeoisie und auch aus den Reihen der verkrachten Organisatoren der Konterrevolution von 1968 auf Bestellung antikommunistischer und zionistischer Zentralen gewissen westlichen Agenturen überreicht hat.

Es handelt sich um eine staatsfeindliche, antisozialistische, volksfeindliche und demagogische Schmähschrift, die dreist und verlogen die Tschechoslowakische Sozialistische Republik und die revolutionären Errungenschaften des Volkes verleumdet. Ihre Autoren beschuldigen unsere Gesellschaft, daß das Leben in ihr nicht nach deren bourgeoisen und elitären Vorstellungen geordnet ist.

Diese selbsternannten Weltverbesserer, die das Volk verachten, seine Interessen, seine gewählten Vertretungen, maßen sich das Recht an, unser Volk zu repräsentieren, sie verlangen einen ‹Dialog

Eda Kriseová: Václav Havel (Brno: Atlantis, 1991), grafická úprava Joska Skalník, zadní strana obálky, foto Tomki Němec

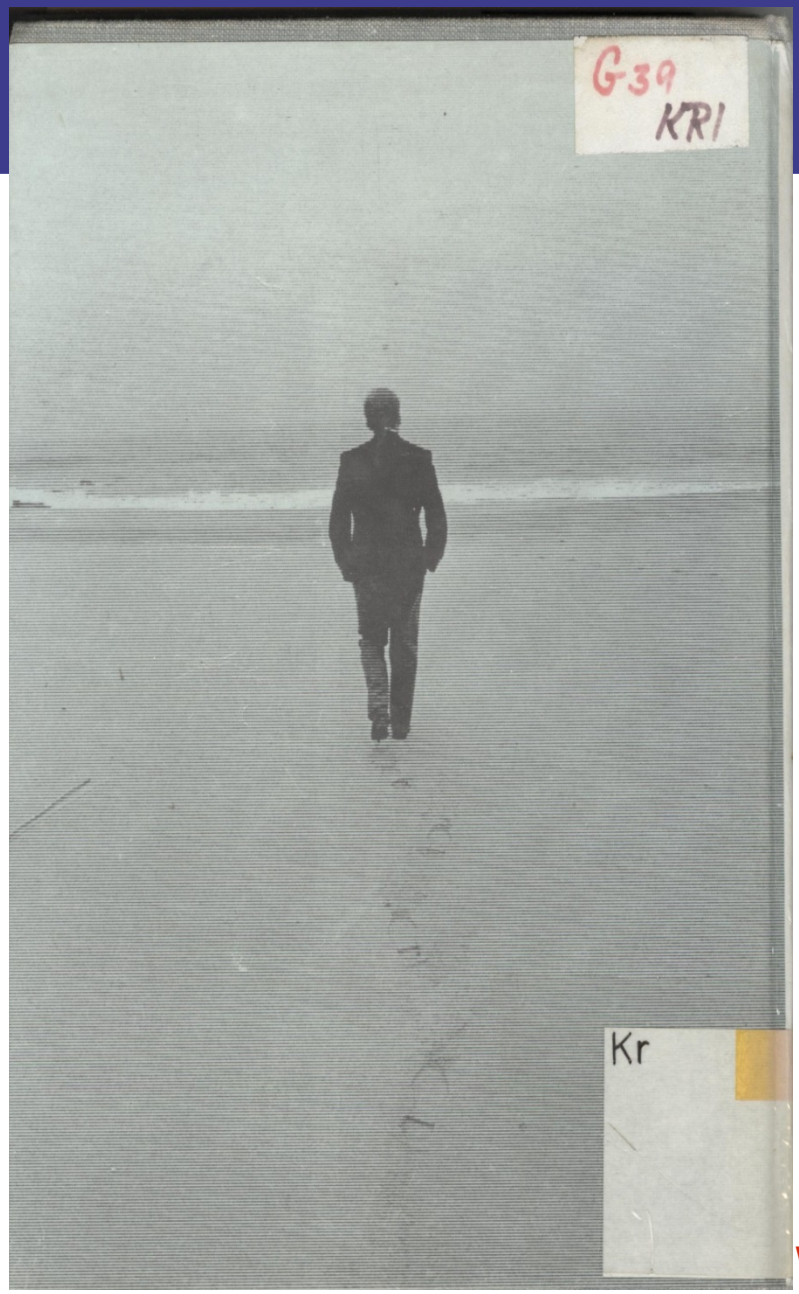

John Keane: Václav Havel. A Political Tragedy in Six Acts (London: Bloomsbury, 1999), grafická úprava Palimpsest Book Production Ltd.

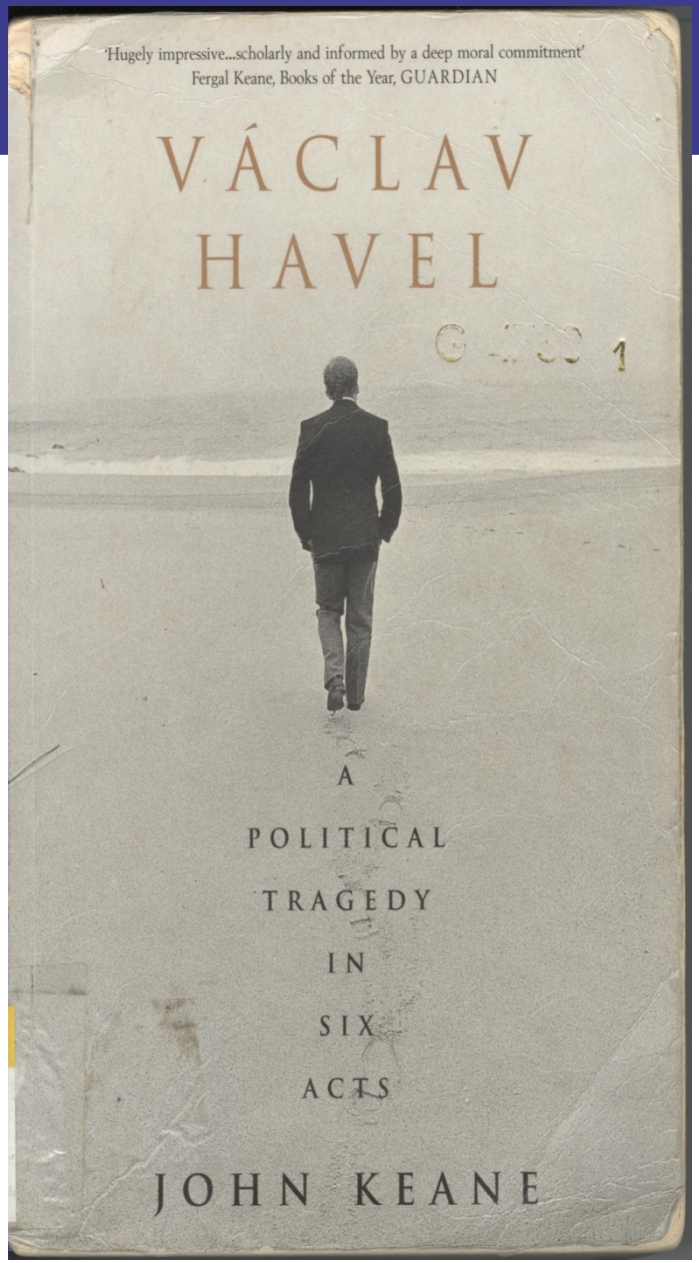

John Keane: Václav Havel (London: Bloomsbury, 1999)

everything, and even gives physical strength to the body. Courage in distress can stop armies from marching to success. Courage is that virtue which champions the cause of right. It loves mercy. It delights in rescuing others. It encourages others. Courage breeds courage. But courage is also modest. Courage in conflict is half the battle, but only half. It senses the dangers of pig-headedness and knows that victory is never guaranteed, that defeat is a companion of courage. The greatest test of courage is to suffer defeat without giving up. 'Some of us have passed the last two years, others ten years, and still others their whole life in a tough and depressing confrontation with the secret police,' confessed Havel. 'Nobody enjoys it. None of us know how long we can keep it up.' He took it as read that courageous are those who neither seek popular applause nor under pressure desert their cause. The remaining question for him personally was whether or not he could screw his courage to the sticking-place – without buckling under the weight of suspicion, surveillance, and further threats of arrest and imprisonment.

THE POWERLESS

Lída Rakušanová: 2 osudy v jednom svazku (Praha: Gallery, 1997), grafická úprava Světla Kořánová

Lída Rakušanová: 2 osudy v jednom svazku (Praha: Gallery, 1997)

Václav Havel, rodiče Dagmar Havlové a její dcera Nina v létě 1997 na chalupě na Hrádečku.

Jinak je přesvědčena, že pověrčivá není. Byla by to pošetilost, když ví, že všechno stejně řídí někdo nad námi. Tomuto poznání se v životě zpronevěřovala jen zřídka, a když, tak se špatným svědomím. Musela být už hodně osamělá, aby šla ke kartářce nahlédnout do svého budoucího osudu. Věděla, že to není dobře, matně si vzpomíná, že i v Písmu svatém varuje před nutkáním poznat budoucnost zdvižený prst. Že už mu nikdy nepodlehne, slíbila v modlitbách, když jí před dvěma lety umíral tatínek na rakovinu a ona si zoufale přála, aby se uzdravil. Ač ji teprve potom měl čekat životní zvrat naprosto zásadní, na karty, které si uměla vykládat i sama, už nesáhla nikdy.

Solidně vypracované horoskopy vnímá naopak jako návod k obezřetnosti. Díky pomoci kamaráda z Litovle a své letité přítelkyně Vilmy Jamnické, se kterou hrála v Jakubiskově filmu Je lepší být bohatý a zdravý než chudý a nemocný, ví přesně, na co by si měla dávat pozor. Je narozena ve znamení Skopce, ale ascendent má ve Vodnáři, a může dosvědčit, že se v ní skutečně někdy perou dvě zcela rozdílné povahy. Skopec jako impulsivní, energický a bojovný živočich a Vodnář jako duchovně založený introvert, nositel nových idejí. Na druhou stranu jí tato kombinace dodává sílu v podobě zvláštní sebekontroly, kterou nad sebou neztrácí, ani když je spontánní. Až jí to někdy připadá, jako by se sama pozorovala zvenčí. Ve Vodnáři má ascendent také Václav, narozený ve znamení Vah, a to, jak doufá, je spojuje.

Dagmar Havlová ukazuje svým rodičům pracovnu svého manžela a prezidenta Václava Havla na Pražském hradě.

Se starší sestrou, bývalou operetní zpěvačkou, která žije v Brně, má dobrý vztah a z dětství se datuje jejich silné citové pouto. Dnes mají ale na spoustu věcí odlišný názor a jí se zdá, že nenalézají tóninu, na které by se mohly sejít. Asi rok se už neviděly a Dášu trochu mrzí, že jí její nový švagr, který se živí jako léčitel, přes sestru vzkazuje prostřednictvím tisku, jaká přírodní medicína by Václava v jeho plicních potížích údajně spasila. Na léčení jsou tu podle Dášina soudu v prvé řadě doktoři. Když nepomohou, je legitimní zkusit z alternativních metod ty, které zaručeně neuškodí. Dáša doporučuje bylinky, které se snaží sama sušit, aspoň když je na Hrádečku. Dobrý je čaj z meduňky a z malinového listí a taky z jahodí, na pleť je zase výborná sedmikráska naložená do rumu a každé ráno užívaná po malých lžičkách. Vynikající na vlasy má být i tinktura z přesličky macerované v oleji.

Pokud jde o nejbližší příbuzenstvo, je ovšem Achillova pata prezidentského páru české veřejnosti všeobecně známa: jmenovkyně Václavovy ženy a manželka jeho bratra Ivana vede se svým prominentním švagrem vleklý soudní spor o předkupní právo na restituovaný palác Lucerna, jehož zatím poslední dějství sice prohrála, avšak nepokládá je za závěrečné. Dokud rozsudek neprojde všemi instancemi, může společnost Chemapol, jíž prezident prodal za 200 miliónů svůj padesátiprocentní podíl, jenom tiše přihlížet, jak architektonický skvost na Václavském náměstí, jehož je spoluvlastníkem, dále chátrá.

Prezidentova švagrová má nicméně na své straně směrodatnou, mínění ovlivňující část veřejnosti: společnost Chemapol má pověst semeniště starých struktur a svěřil-li jim bezúhonný prezident, jenž je symbolem pořádků nových, svůj restituovaný majetek, jako by tím zároveň posvětil jejich převleky. Kromě toho byl prodej prezidentova podílu na Lucerně onomu dubióznímu spolku oznámen na začát-

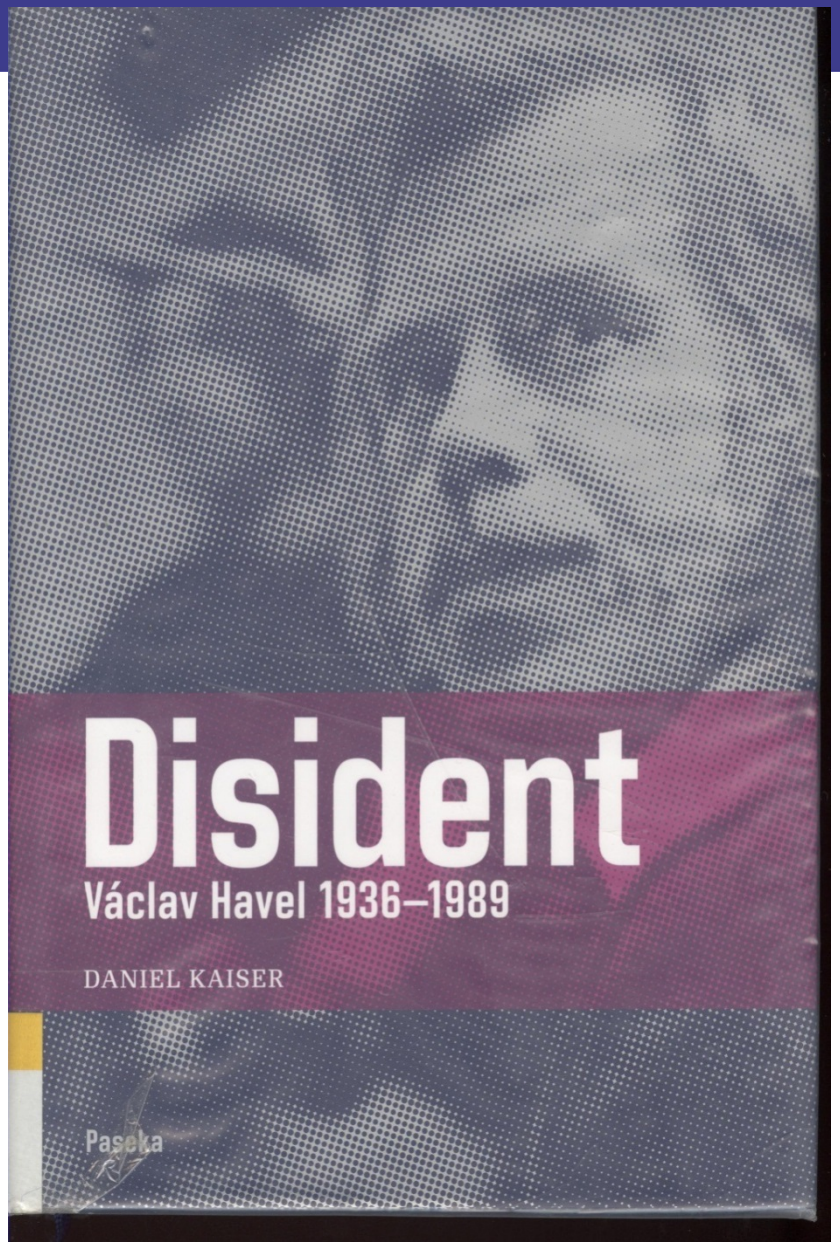

Daniel Kaiser: Disident: Václav Havel 1936–1989 (Praha – Litomyšl: Paseka, 2009), grafická úprava Robert V. Novák

Daniel Kaiser: Disident Václav Havel 1936–1989 (2009), grafická úprava Robert V. Novák

Naštěstí pro něj se ukázalo, že Václav Havel je otevřená a zvědavá povaha. souviselo jednak s tím, že těch patnáct dvacet obličejů ze spisovatelské ižiny se mu už za ty roky muselo okoukat, hlavně se ale snažil být v umě- pořád na stopě něčemu novému. Fungoval jako sběrač, který si neustále žuje přehled. Ještě před undergroundem například pro sebe s podobným ícením objevil české folkaře kolem sdružení Šafrán.

Kolegové z jeho spisovatelské party byli většinou založení úplně jinak, folkaře, natož „androše" by se tehdy nezajímali. Havel se ze svého vlastní- prostředí vymykal relativní bezpředsudečností. Jen díky tomu se Jirousovi hlo pověst udělat z typického (byť už trochu odrostlého) příslušníka zlaté ádeže celoživotního příznivce českého undergroundu.

Cestou z Kriváně Jirous tušil, že se mu právě podařilo získat důležitého jence. Bylo to doslova na poslední chvíli. Dva týdny po setkání v Kriváni manažer Plastiků seděl zase ve vězení.

eber Herr Böll

lmnáctého března 1976 zahájila StB razii, během níž pozatýkala všechny ny Plastic People, spřízněného souboru DG 307 a několik dalších výraznějh postav undergroundu, celkem 22 lidí. Dodnes není jasné, jestli se režim til za festival podzemních kapel v Bojanovicích u Prahy konaný 21. února, bo za otištění Jirousovy studie o českém hudebním undergroundu v březvém čísle spíše doprava orientovaného časopisu *Kontinent* vydávaného skou emigrací v západním Německu.[185]

Chystal se proces, který měl dostat publicitu přesně takovou, aby se poalo těch několik stovek fanoušků PPU. Celý záměr ale policii spadl na hla- Místo aby byl underground bez většího rámusu paralyzován, začali jeho stánci z intelektuálních kruhů rámus vyrábět. A díky Jirousově nedávnému svěcení byl mezi zastánci i Václav Havel.

K Havlovi se zpráva o zatčení Plastiků donesla přes Kamilu Bendovou, která atolického prostředí znala rodinu Jiřího Němce a na případ upozornila svého ámého z matematických kruhů Ivana Havla. Václav byl na Hrádečku a polu se chystal do Prahy právě na undergroundový koncert, kam ho v Kriváni zval Jirous. „Krátce předtím, než jsem měl na koncert do Prahy odjet, jsem uvil s mým otcem telefonem z pošty ve Vlčicích a on mi tak záhadně naznaval, abych na něj nejezdil, že by to nebylo dobré a že se (koncert) nekoná. chtěl mluvit dost otevřeně. Přitiskl jsem ho tedy trochu ke zdi a zeptal jsem co se vlastně děje, a on přiznal, že jsou všichni zavření. A to byla vážná věc. ed jsem jel do Prahy a věděl jsem, že je třeba cosi podniknout."[186]

Protože jediný Havlův aktuální kontakt do undergroundu Ivan Jirous se- l ve vazbě, nezbylo mu než se nějak domluvit s Jiřím Němcem. Nebylo to

Václav Havel na brigádě u Pavla Kohouta na Sázavě, foto Oldřich Škácha, 1973.

WWW.OPPA.CZ

Jiří Suk: Politika jako absurdní drama. Václav Havel v letech 1975–1989 (Praha – Litomyšl: Paseka, 2013), grafická úprava Luboš Drtina

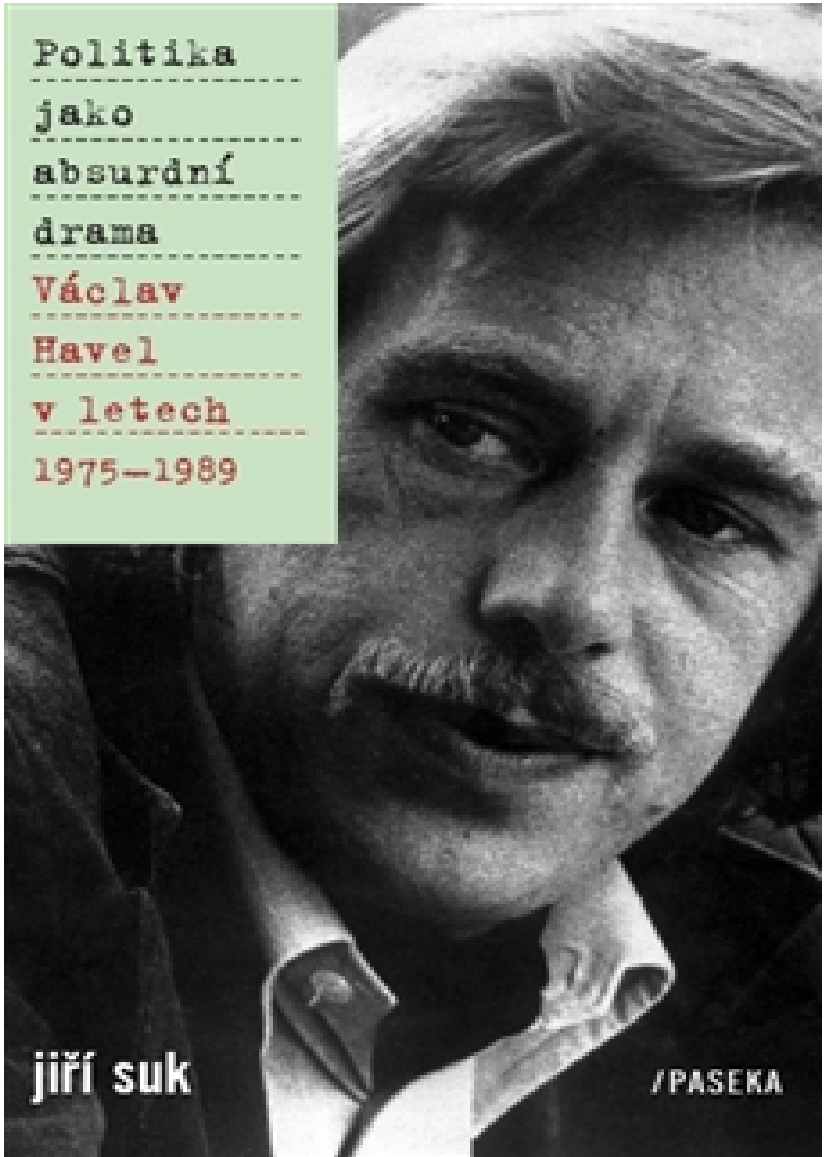

Critical Essays on Václav Havel (edd. M. Goetz-Stankiewicz, P. Carey, New York: G. K. Hall & Co., 1999)

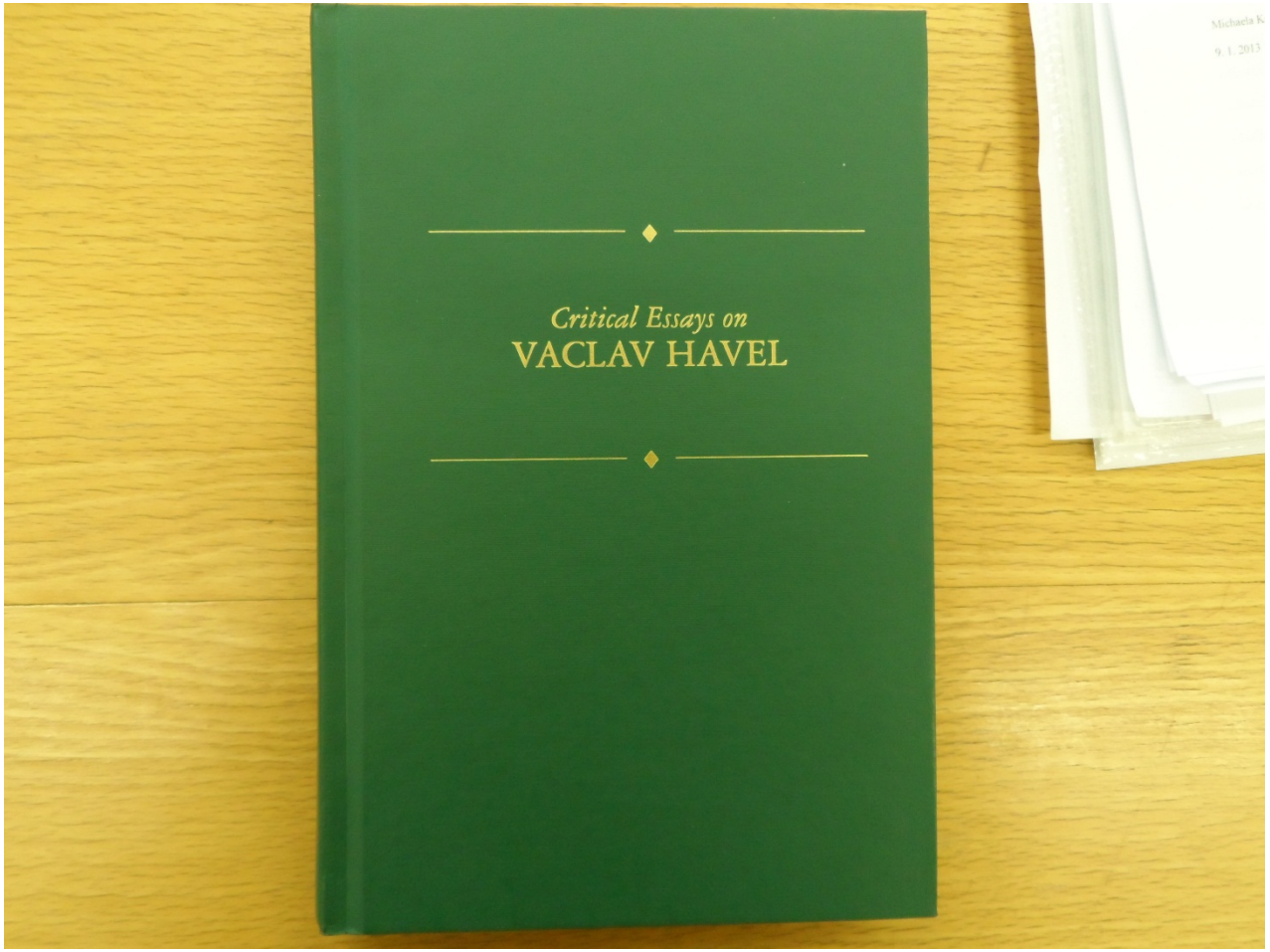

sborníky k narozeninám

- Faustování s Havlem: Sborník věnovaný Václavu Havlovi k padesátinám (ed. R. Palouš. Nové cesty myšlení, 1986xx) → Faustování s Havlem: Úvahy o archetypu Fausta nad evropskými kulturními dějinami a nad Havlovou hrou Pokoušení (Praha: KVH, 2010).
- Milý Václave… …Tvůj: Přemýšlení o Václavu Havlovi (ed. A. Freimanová. Praha: Divadelní ústav – NLN, 1997).
- Příležitostný portrét Václava Havla (ed. A. Freimanová. Praha: Knihovna Václava Havla, 2013).